Biuletyn Polonistyczny

12.04.2026
Data wydarzenia: 08.06.2026

Konceptualizowanie wieku XIX w krytyce literackiej: tradycja, spór, aktualizacja

Typ wydarzenia: Konferencja
Miejscowość: Kraków
Organizatorzy: Wydział Polonistyki UJ
Grupy docelowe: Studenci, Doktoranci

Wiek XIX pozostaje jednym z najbardziej intensywnie reinterpretowanych okresów w historii literatury i krytyki literackiej. Funkcjonuje nie tylko jako epoka historyczna, lecz jako figura dyskursywna — pole sporów, przestrzeń projekcji ideologicznych oraz punkt odniesienia dla kolejnych pokoleń badaczy i krytyków.

Międzynarodowa studencko-doktorancka konferencja naukowa „Konceptualizowanie wieku XIX w krytyce literackiej: tradycja, spór, aktualizacja” ma na celu namysł nad sposobami, w jakie XIX stulecie było i jest wykorzystywane, przekształcane oraz problematyzowane w refleksji krytycznej XX i XXI wieku. Interesuje nas przede wszystkim dyskurs o literaturze — krytyka literacka, historia literatury, refleksja teoretyczna i metakrytyczna — a także te obszary historii idei i kulturoznawstwa, które wchodzą w dialog z namysłem nad literaturą.

Konferencja ma charakter międzynarodowy: zależy nam nie tylko na analizie polskiego dyskursu humanistycznego, lecz także na osadzeniu go w szerszym kontekście europejskim i transnarodowym. Interesują nas zarówno studia nad polską tradycją krytyczną, jak i ujęcia porównawcze — dotyczące obiegu pojęć, modeli periodyzacji, inspiracji teoretycznych oraz wspólnego (bądź konfliktowego) języka opisu „dziewiętnastowieczności” w różnych kulturach.

Chcemy również wyraźnie zaznaczyć, że obok refleksji nad sposobami mówienia o XIX wieku w późniejszej krytyce (XX i XXI wieku), istotnym polem namysłu pozostaje dziewiętnastowieczne dziedzictwo pojęciowe, kategorie wypracowane w XIX stuleciu, które do dziś organizują język krytyki literackiej.

Zaproszenie do nadsyłania zgłoszeń

Czekamy na referaty, które zmierzą się z postawionymi wyżej pytaniami, poruszając następujące problemy badawcze:

1. Wiek XIX jako konstrukt krytyczny

- Jak konceptualizowano „wiek XIX” w polskiej i europejskiej krytyce literackiej XX i XXI wieku?
- W jaki sposób sytuowano go między epoką a projektem nowoczesności — od historycznoliterackiej periodyzacji do epoki jako symbolu?
- Jak XIX stulecie funkcjonuje jako narzędzie interpretacyjne, punkt odniesienia, model lub przeciwnik?
- Jak zmieniały się sposoby opisywania romantyzmu, realizmu, procesów modernizacyjnych czy idei narodowych?
- Czy można mówić o wspólnym europejskim języku krytycznym opisu dziewiętnastowieczności?

2. Postacie i genealogie dyskursu

Szczególne miejsce w refleksji nad wiekiem XIX zajmują krytycy i myśliciele, których interpretacje epoki stały się trwałym elementem polskiego dyskursu humanistycznego, m.in.:

- Maurycy Mochnacki
- Stanisław Brzozowski
- Maria Janion

Proponujemy refleksję nad:

- ich współczesną recepcją w Polsce i za granicą,
- sposobami reinterpretacji ich projektów krytycznych,
- figurą kontynuacji i kontestacji w obrębie tradycji krytycznej,
- przemianami autorytetu krytyka w XX i XXI wieku,
- porównawczym kontekstem ich myśli (np. inspiracjami francuskimi, niemieckimi, rosyjskimi).

3. Spory o XIX wiek

- Jakie konflikty interpretacyjne organizowały dyskusje o romantyzmie i jego dziedzictwie?
- W jaki sposób XIX wiek stawał się polem sporów o nowoczesność, naród, wspólnotę, polityczność literatury?
- Jak używano kategorii dziewiętnastowiecznych w debatach późniejszych — od modernizmu po współczesność?
- Czy można wskazać trwałe linie podziału w polskim i europejskim dyskursie krytycznym?
- Na ile polskie spory o XIX wiek wpisują się w szersze europejskie konflikty interpretacyjne?

4. Dziewiętnastowieczne dziedzictwo pojęciowe (perspektywa historyczna)

Blok ten obejmuje refleksję nad kategoriami wypracowanymi w XIX wieku, które nadal organizują współczesny język krytyki literackiej.

- Jakie pojęcia sformułowane w XIX stuleciu pozostają żywe w dzisiejszym dyskursie o literaturze?
- Czy współczesna humanistyka nadal operuje dziewiętnastowiecznymi modelami myślenia o literaturze?
- Jak kształtowała się relacja między literaturą a historią, polityką i wspólnotą w dziewiętnastowiecznej refleksji krytycznej?
- Czy możliwa jest dekonstrukcja XIX wieku bez jednoczesnego powtórzenia jego kategorii?
- Jak wygląda porównawcza historia pojęć historycznoliterackich i modeli periodyzacyjnych w różnych tradycjach narodowych?

Udział w konferencji jest bezpłatny. Prosimy o przesłanie abstraktu (do 250 słów) oraz krótkiego biogramu za pośrednictwem załączonego formularza zgłoszeniowego do dnia **27 kwietnia 2026 roku**.

Formularz zgłoszeniowy – Wypełnij formularz

Na początku maja poinformujemy Państwa o wynikach naboru oraz przekażemy szczegółowy harmonogram konferencji.

Nad merytoryczną stroną konferencji czuwa komitet naukowy w składzie:
prof. dr hab. Magdalena Siwiec,
prof. dr hab. Maciej Urbanowski,
prof. dr hab. Michał Kuziak.

Zapraszamy do czynnego i biernego uczestnictwa w konferencji.

Komitet organizacyjny
Sekcja Literatury XIX Wieku
Koło Naukowe Komparatystów UJ

Data zgłaszania prelegentów: 27.04.2026
Opłata: bez opłat
Do pobrania:

- Konceptualizowanie_wieku_XIX_w_krytyce_literackiej.pdf

Słowa kluczowe: krytyka literacka, wiek XIX